gemeente Heumen

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Heumen

Nr. 502530

28 oktober 2026

Programma Landschap en Groen

Het college van burgemeester en wethouders van Gemeente Heumen

gelezen de tekstinhoud van ”Programma Landschap en Groen” d.d. **15 april 2025**

gelet op artikel 3.4 Omgevingswet

Besluit om programma Economie, Recreatie en Toerisme vast te stellen;

Artikel I

"Programma Landschap en Groen" opgenomen in Bijlage A wordt vastgesteld.

Artikel II

Dit programma is eerder al vastgesteld en wordt nu aangeleverd aan het Omgevingsloket.

Dit besluit trad in werking per 27-04-2025
Aldus vastgesteld door Gemeente Heumen, **15 april 2025**

Gemeente Heumen

Bijlage A Bijlage bij artikel I

Programma Landschap en Groen

1 Samenvatting

1.1 Detaillering algemene Omgevingsvisie

Eind 2023 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie voor de gemeente Heumen vastgesteld. Deze visie schetst voor tien jaar een kader op hoofdlijnen voor de ruimtelijke ontwikkelingen in onze gemeente. De algemene richting wordt voor verschillende thema's verder uitgewerkt in programma's. Dit programma beschrijft meer in detail beleid en acties voor de thema's landschap en groen.

1.2 Belangrijke doelstelling: landschappen en groene karakter versterken

De gemeente Heumen kenmerkt zich door haar afwisselende landschap van bos tot uiterwaarden, met daarin de vier kernen. Dat landschap willen we behouden en op een aantal plaatsen versterken. Landschapselementen zijn een belangrijke basis voor de verbindingen van natuur. Daarnaast behouden we cultuurhistorie en ondersteunen we toerisme en recreatie in onze gemeente. Door sport en bewegen mogelijk te maken helpt het landschap ook onze inwoners vitaal en gezond te blijven.

Het groen in onze kernen helpt op eenzelfde manier de effecten van klimaatverandering op gezondheid binnen aanvaardbare grenzen te houden. Verder zetten we in op verbindingen met het buitengebied. De beleidsuitgangspunten voor maaien, boombeheer en biodiversiteit én het bomenplan helpen om het groen in de kernen op niveau te houden of te verbeteren.

1.3 Focus op vier hoofdlijnen

Om alle gesignaleerde ontwikkel- en/of verbeterpunten aan te pakken is een veelvoud nodig van het beschikbare budget en de beschikbare capaciteit. Daarom focussen wij de komende vier jaar op een viertal hoofdlijnen. Zo voorkomen we versnippering van geld en capaciteit. Per programmalijn zijn concrete maatregelen beschreven.

Voor de andere zaken liften we mee op provinciale en/of regionale initiatieven. Initiatieven vanuit de samenleving ondersteunen we door contacten te leggen met de regio of deze anderszins te faciliteren.

In dit programma leggen we de komende vier jaar de focus op de volgende hoofdlijnen:

1. Het versterken van de Oost-west verbinding (Heumensoord – Vennengebied) in het landschap met als doel om de biodiversiteit te versterken;

2. Het versterken of realiseren van de groene, landschappelijke verbinding tussen de kernen en het buitengebied aan de oostzijde van Malden en in Overasselt met als doel om (ook in warme perioden) in het buitengebied te kunnen recreëren;

3. Betrekken van inwoners bij het landschap en groen, met als doel ze bewust te maken van het belang van streekeigen groen in de verschillende kernen. Door middel van impuls projecten stimuleren we dit per kern en in het buitengebied;

4. Bestaand groen in de kernen wordt zoveel mogelijk ingericht en onderhouden om biodiversiteit te vergroten. We zorgen voor een duurzame aanleg in projecten en beheer op lange termijn.

Aan het eind van de uitvoeringperiode van vier jaar, stellen we een nieuw uitvoeringsprogramma op, gebaseerd op de doelen in dit programma.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

In 2023 is de Omgevingsvisie voor gemeente Heumen vastgesteld. Hierin zijn voor de komende tien jaar doelen en ambities voor de fysieke leefomgeving van de gemeente Heumen beschreven.

De hoofdambities uit de Omgevingsvisie zijn ontstaan uit gesprekken met betrokkenen, beleidsambities en de opgaven vanuit hogere overheden en onze strategische visie. Deze zijn vertaald naar leidende principes, doelen en ambities voor thema's en gebieden.

De omgevingsvisie:

• Geeft aan wat we waarderen en willen behouden, maar ook welke opgaven we aan willen gaan;

• biedt kaders voor initiatieven;

• bevat ook de landelijke, provinciale en regionale ambities op het gebied van de fysieke leefomgeving. Onze omgevingsvisie vormt tegelijkertijd ook het vertrekpunt voor samenwerking.

De omgevingsvisie schetst de ontwikkeling van brede hoofdlijnen op strategisch niveau. In de visie zijn de volgende thema's beschreven:

1. Landschap en groen.

2. Gezonde en veilige leefomgeving

3. Duurzaamheid en klimaatadaptatie

4. Vitale en verbonden dorpen

5. Recreatie

6. Natuur en biodiversiteit

7. Landbouw

8. Cultuurhistorie

Bundeling van verschillende thema's en gebiedsgerichte uitwerking van het landschapsontwikkelingsplan (LOP) en het Groenstructuurplan

De uitwerking van de omgevingsvisie vindt plaats in programma's. Dit rapport betreft het programma landschap en groen. Het bevat een uitwerking van doelen op zowel thema's als gebieden. De thema's landschap en groen vormen de hoofdthema's, de overige thema's benaderen we integraal in dit programma. Voor de thema's recreatie en klimaatadaptatie volgen ook nog eigen programma's.

De doelen en ambities van het (huidige) Landschapsontwikkelingsplan en Groenstructuurplan gaan op in het gebiedsgerichte deel van dit programma. We gaan de doelen en ambities van de thema's en gebieden in dit programma landschap en groen vertalen naar concrete opgaven voor de komende 4 jaar, met een doorkijk naar 10 jaar. We zorgen daarmee voor het in stand houden en ontwikkelen van een hoogwaardige en functionele landschaps- en groenstructuur in de kernen en het buitengebied van onze gemeente.

2.2 Leeswijzer

Dit programma werkt toe naar een overzicht van alle activiteiten die we als gemeente ondernemen of ondersteunen om de doelen, ambities en opgaven te realiseren. Die activiteiten hebben we gegroepeerd per thema of per gebied en geprioriteerd op haalbaarheid. We hebben vervolgens een keuze gemaakt in haalbare activiteiten, door kansen te benoemen en zaken integraal op te pakken.

Om de juiste activiteiten te bepalen, zetten we de volgende stappen:

• We bepalen de leidende principes: wat is de rol van de gemeente en wat zijn de verwachtingen van andere partijen (hoofdstuk 2)?

• We analyseren alle beleidsdocumenten, onderzoeken en actieplannen die de afgelopen jaren regionaal en lokaal geschreven zijn (hoofdstuk 3). We nemen de omgevingsvisie als vertrekpunt en analyseren de doelen en ambities op het gebied van landschap en groen, we werken deze uit per thema en gebied. Welk beleid en welke acties voor landschap en groen zijn nodig volgens deze uitgangspunten en welke plannen hebben raakvlakken? Welk beleid moet nog verder uitgewerkt worden?

• Per thema en gebied volgens de omgevingsvisie, bespreken we welke doelen en uitgangspunten we aanhouden voor de uitwerking en hoe dit tot stand gekomen is (hoofdstuk 4). Dit werken we uit in programmalijnen voor de komende vier jaar en we geven een doorkijk naar de komende tien jaar (hoofdstuk 5).

• In hoofdstuk 6 is een analyse gemaakt van de beleidsregels die gelden.

• Aan de programmalijnen koppelen we maatregelen (hoofdstuk 7) en werken een programmaorganisatie uit, met middelen en communicatie (hoofdstuk 8). Daaruit volgt een prioritering en beschrijven we de planning en kosten. (Uitvoeringsprogramma 2025-2029).

Het resultaat is een overzicht van activiteiten: het deel dat we als gemeente zelf gaan uitvoeren, inclusief prioriteit, kosten en planning. Daarnaast kunnen er ook activiteiten voorkomen die betrokken partijen zelf uitvoeren, waarbij we als gemeente faciliteren in kennis.

In de bijlage staan de documenten die bij het programma Landschap en Groen horen. Dit zijn het Overzicht beleidsuitgangspunten, de Kansenkaart biodiversiteit, de Groenstructuur kernen en het Uitvoeringsprogramma landschap en groen 2025-2029.

3 Leidende principes

3.1 Sturingsfilosofie: Gemeente als verbinder, aanjager en kennisdeler

Als gemeente zijn we zelf één van de spelers bij het waarmaken en realiseren van de doelen, ambities en opgaven. De gemeente is een verbinder en kennisdeler tussen de diverse partijen die zich inzetten voor behoud, beheer en ontwikkeling landschap en groen. Ze zorgt voor informatieve bijeenkomsten voor de betrokken partijen en bijbehorende communicatie om dit te onder de aandacht te brengen. Ze is ook aanjager van projecten en geeft in dit programma een beeld van de uitwerking daarvan. Dat is weergegeven in vier voorgestelde programmalijnen, die haalbaar zijn voor de komende vier jaar. De gemeente evalueert jaarlijks en probeert daarbij zoveel mogelijk aan te sluiten op actuele projecten van betrokken partijen.

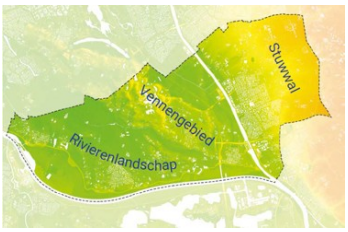
3.2 Verwachtingen van andere partijen

Naast het uitvoeren van de vier programmalijnen zullen opgaven voor een groot deel ook mede door (maatschappelijke) organisaties, ondernemers, inwoners en andere initiatiefnemers gerealiseerd worden. De gemeente neemt kennis van deze initiatieven en toetst dit aan beleidskaders. Vervolgens zoekt ze naar mogelijkheden om zoveel mogelijk aan te sluiten op de projecten in dit programma. Als dit niet lukt, adviseert ze een partij om het zelfstandig uit te voeren.

4 Analyse beleid landschap en groen

4.1 Algemene kenmerken

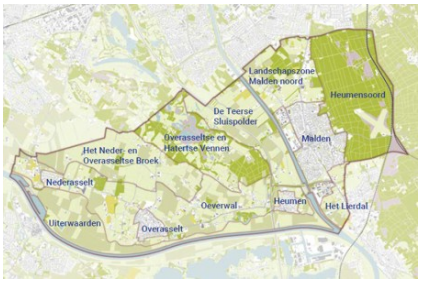
Kenmerkend voor het Heumens landschap is het rivierenlandschap van de Maas aan de westzijde van onze gemeente en het landschap van de stuwwal aan de oostzijde. Ieder gebied heeft zijn eigen kenmerken en kwaliteiten en deze verschillen willen we graag behouden en versterken. Het rivierenlandschap kenmerkt zich door de Maas, de dijken, kleinschalige en halfopen oeverwallen, besloten dekzandruggen (Overasseltse en Hatertse vennen) en de open broekgebieden. Het stuwwallandschap kenmerkt zich door het aanwezige reliëf, het besloten bosgebied aan de oostzijde (Heumensoord) en een meer verstedelijkte zone langs de Rijksweg als overgang naar het Maas Waalkanaal en het lagergelegen broekgebied aan de oostzijde van het kanaal.

Bron: Omgevingsvisie 2023

De landschapszone Malden-Noord en het Lierdal vormen groene buffers tussen Nijmegen, Malden en Mook. De vier kernen in onze gemeente zijn verspreid over de gemeente, gelegen aan de doorgaande

provinciale wegen. Malden is de grootste kern en ligt tussen het Maas-Waal kanaal en de hoger gelegen bossen. Sinds 1960 is hier planmatig gebouwd en zijn er bomen en groen langs wegen en in de wijken geplant. De kernen Heumen, Overasselt en Nederasselt liggen aan de dijk en op de oeverwal van de Maas. De lintbebouwing is nog goed herkenbaar.

Bron: Omgevingsvisie 2023

4.2 Analyse beleid en omgevingsvisie 2023

Ons beleid voor landschap en groen formuleren we binnen de kaders van landelijk, regionaal en lokaal beleid. Die uitgangspunten zijn meegenomen bij het opstellen van de Omgevingsvisie en deze nemen we ook mee in dit programma. We stellen op basis van die uitgangspunten doelen op voor de uitwerking.

In Overzicht beleidsuitgangspunten is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de inhoud van de verschillende beleidsdocumenten. Concreet gaat het om de volgende beleidsdocumenten:

• Provinciaal beleid:

o Gelders Natuurnetwerk (GNN en GO)

o Gelderse streekgids 2022

• Regionaal beleid:

o Visie en regionale agenda Groene metropoolregio (GMR); projecten Groene Mantel en Blauwe motor.

o Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal (2019) en bijbehorend Regionaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 2025-2030

o Gebiedsuitvoeringsprogramma Landschap Maas en Waal 2014

• Lokaal beleid:

o Omgevingsvisie 2023

o Biodiversiteitsplan 2021

o Landschapsontwikkelingsplan 2019-2024

o Groenstructuurplan 2007

o Ontwerpnota ‘beeldbepalende bomen’ en bijbehorende beeldbepalende bomenlijst 2013

o Beleidsplan Integraal Beheer Openbare Ruimte 2024-2034

o Gebiedsvisie Malden-Noord 20240

o Beleidsplan water en riolering 2023-2027

Uit de hierboven genoemde documenten zijn samenvattend de belangrijkste uitdagingen voor onze gemeente, geordend op basis van de thema’s uit de Omgevingsvisie:

Landschap en groen

• Versterken van de landschappelijke kwaliteiten in het hele buitengebied, gebaseerd op de kenmerken van het landschap. De kernen verbinden we met het landschap door groene uitlooproutes. We streven naar een landschappelijke dooradering van 10%, bestaande uit landschapselementen, zoals houtwallen, hagen en bosjes. Momenteel is dit 6,7 %, volgens analyse van de Provincie. We werken daarvoor met onze brochure "Een mooier landschap maken we samen!", waarin per landschapstype de toepassing van de kenmerkende landschapselementen beschreven staan.

• Er is een herkenbare functionele groenstructuur. Deze is gebaseerd op de ruimtelijke structuur, bestaande uit een diversiteit van bomen en groenelementen. Bomen zijn een belangrijk onderdeel van onze groenstructuur. Ze geven structuur aan wegen, pleinen, groengebieden en entrees. En ze bieden natuurwaarde, verkoeling en belevingswaarde. Bomen hebben ruimte nodig en de druk op de openbare ruimte is groot, er liggen vele kabels en leidingen in de grond en de infrastructuur van wegen vraagt ruimte.

• Het groen langs de hoofdontsluitingswegen ondersteunt de hoofdstructuur van de dorpen en is overzichtelijk ingericht met een één- of tweezijdige landschappelijke bomenlaan in bloemrijk gras, of gazon met bloembollen. De wijkontsluitingswegen worden gemarkeerd met kleinere bomen in een lage heesterbeplanting.

• Herkenbaarheid vergroten van de stedelijke kern Malden en de landelijke kernen Heumen, Overasselt en Nederasselt.

• In de woongebieden benutten we de bestaande groene plekken voor het plaatsen van bomen en passen we verspreid in de straat bomen in groenvakken toe. Op enkele plekken planten we een markante grote boom.

• Op de bedrijfsterreinen streven we aan de buitenranden naar een brede groene landschappelijke buffer van minimaal vijf meter, waar waterberging, bomen en beplantingen de ruimte hebben. Aan de voorzijde, waar de bedrijvigheid is, zorgen we voor mogelijkheden voor parkeren en toegang tot het bedrijf. We reserveren enkele plekken voor bomen en groen, zoals bij de entrees.

• De ingangen van de kernen markeren we met kleurrijke beplantingen, of een bijzondere boom, om extra accent te leggen op de entrees. Per locatie maken we een keuze.

• We versterken de kwaliteit en functies van het openbaar groen voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en gezondheid.

• We zorgen voor aanleg van nieuwe groenelementen, behoud en bescherming van waardevolle groenelementen, zoals oude groenstructuren, en beeldbepalende bomen, waaronder de Maasdijk en de bakenbomen langs de Maas.

Gezonde en veilige leefomgeving

• De inrichting van de fysieke leefomgeving draagt bij aan de gezondheid van onze inwoners. Er is voldoende groen op loopafstand, toegankelijk recreatief netwerk, en het groen biedt ruimte en nodigt uit tot bewegen en ontspannen.

• In perioden van droogte zorgen dat we onze natuurgebieden minder kwetsbaar zijn voor natuurbranden.

• Bij hevige regenbuien is er ruimte voor opvang van overtollig regenwater.

Duurzaamheid en klimaatadaptatie

• De groen- en landschapsstructuur draagt bij aan klimaatadaptatie. We zetten in op het behouden en versterken van bestaande open groene plekken in de kernen en onze hoofdgroenstructuur. Er is ruimte voor waterberging, de bodem wordt verbeterd en het groen voorkomt hittestress. Een natuurlijk bodem- en watersysteem is uitgangspunt voor ontwikkelingen. De waterlopen willen we waar mogelijk verbreden voor meer waterberging en natuurontwikkeling.

• De gemeente neemt een regisserende rol bij het vergroenen van de openbare ruimte. Minder stenen, meer bomen en meer biodiversiteit. Dat geldt voor de centra, woonkernen en bedrijfsterreinen. Als gemeente zullen we inwoners en ondernemers stimuleren in deze ontwikkeling.

• Dat willen we ook doen op het gebied van het realiseren van een natuurinclusieve leefomgeving. Bij nieuwe ontwikkelingen willen we daarom dat er natuurinclusief gebouwd wordt. Dit moet worden opgepakt binnen de ruimtelijke ordening.

Vitale en verbonden dorpen

• Het stimuleren van de betrokkenheid en ondersteunen van de inzet van inwoners bij het onderhoud van landschap en groen. Inwoners zijn op de hoogte op welke wijze ze hun bijdrage aan een groene en klimaat adaptieve leefomgeving kunnen leveren.

• Het behoud van groene plekken in de kernen en het groene landschap rondom onze dorpen.

Recreatie

• Het versterken van de recreatieve routes tussen het vennengebied, de oeverwal (Maasbandijk) en de stuwwal. Behoud en versterken van het Lierdal en landschapszone Malden-Noord, voor recreatieve spreiding.

• Het verspreiden van de recreatiedruk door het verbeteren van de onderlinge verbindingen.

Natuur en biodiversiteit

• Het versterken van de ecologische verbindingszones volgens modellen voor das, kamsalamander, hagedis en sleedoornpage. We zorgen voor invulling van de ontbrekende schakels met landschapselementen en poelen.

• De natuurwaarden in en buiten de natuurgebieden en in de kernen willen we behouden, verbinden en verder ontwikkelen.

• In de vier dorpen Malden, Heumen, Overasselt en Nederasselt streven we naar meer dorpsnatuur en natuur inclusief bouwen.

Landbouw

• Het stimuleren van natuurinclusieve landbouw, met name rond de natuurgebieden en in Malden-Noord en het Lierdal.

Cultuurhistorie

• Het beleefbaar en zichtbaar maken van de cultuurhistorische kenmerken van het landschap. Zoals het kasteel Heumen, kroonwerk Coehoorn, het molenbiotoop en historische landschapselementen (scheiwal, boomgaarden, heggen).

4.3 Status van het beleid

Enkele plannen zijn verouderd en als volgt in dit programma opgenomen:

o De doelen en ambities van het (huidige) Landschapsontwikkelingsplan en Groenstructuurplan gaan op in dit programma.

o We stellen deze bij, om te voldoen aan de huidige wensen, normen en wetgeving.

4.4 Wensen betrokken partijen

Tijdens de landschapsbijeenkomst in november 2024 werden de volgende aandachtspunten (op hoofdlijnen) benoemd:

- Sluit aan op het landschap van de buurgemeenten, bekijk het breed.

- Versterk (historische) landschapselementen, zoals een scheiwal, de motte, bakenbomen, en het maasheggenlandschap.

- Betrek vrijwilligers en scholen bij het beheer van het landschap en groen door het opstellen van een educatieplan, de inrichting van groene schoolpleinen en speeltuinen en het werken in de stadslandbouw. Daar willen de initiatiefnemers graag bij helpen.

- Sluit aan op projecten van andere overheden of ontwikkelaars en gebruik kansen om het landschap te versterken.

5 Uitwerking beleidsdoelen landschap en groen

Op basis van de thema's en gebieden uit de Omgevingsvisie zijn doelen en uitgangspunten aangegeven, die we aanhouden voor de uitwerking. In het volgende hoofdstuk werken we dit uit in programmalijnen voor de komende vier jaar.

5.1 Landschap en groen

Landschapsstructuur

De al aanwezige landschappelijke kwaliteiten in het buitengebied willen we behouden en versterken, door beheer en aanplant van landschapselementen. We streven naar een landschappelijke dooradering van 10 %, bestaande uit met name bomen(lanen), heggen, houtwallen, boomgaarden, bloemrijke akkerranden en slootranden. Momenteel is de dooradering 6,7% (bron: Provincie Gelderland).

De gemeente Heumen heeft op eigen gronden in de bermen, bossen en op pachtpercelen de mogelijkheid om de dooradering te vergroten. Tevens kan ze eigenaren van gronden stimuleren landschapselementen aan te leggen. Zij kunnen een grote bijdrage leveren door hun erf of perceel landschappelijk in te richten en te beheren.

1. Zo zijn de bermen met bomenlanen van groot belang voor de structuur. Deze vullen we waar mogelijk aan met streekeigen soorten bomen en bosschages en we zorgen voor bloemrijke bermen en beheren deze. We hebben een grote hoeveelheid heggen en enkele boomgaarden. We voeren een duurzaam beheer op onze landschapselementen gericht op een gezonde ontwikkeling.

2. We werken met de betrokken partijen aan de ontwikkeling en het beheer van het landschap. Gezamenlijk bespreken we ideeën en wordt er in het landschap onderhoud uitgevoerd. We ondersteunen inwoners waar mogelijk, en brengen ze met elkaar in contact via onze website en jaarlijkse bijeenkomsten. We sluiten aan op landelijke en regionale activiteiten.

3. We nemen deel aan de regionale projecten vanuit de Groene Metropoolregio 'Groene Mantel rondom Nijmegen' en 'de Blauwe Motor Stuwwal', waar gezamenlijk met betrokken partijen in de regio wordt gewerkt aan natuurinclusieve landbouw en uitbreiding van de landschappelijke dooradering.

4. We sluiten aan op ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij compensatie nodig of mogelijk is in het landschap. We geven randvoorwaarden mee voor landschappelijke invulling op basis van streekeigen kenmerken.

5. We stimuleren inwoners in de kernen en het buitengebied om hun tuinen en erven met streekeigen beplantingen in te richten. Daarvoor hebben we het project Groen doen sinds 2023 opgestart en vervolgen we de subsidieregeling van de landschapsimpuls, met een bijdrage van de provincie.

Groenstructuur

We streven naar een duurzame en herkenbare groenstructuur, door de juiste keuze van bomen en groen en deze te behouden en versterken. Daarvoor is voor iedere kern een groenstructuurkaart opgesteld, zie Groenstructuur kernen in de bijlage.

1. We leggen de structuurbepalende bomen vast in de beeldbepalende bomenlijst in ons omgevingsplan; daarvoor gebruiken we een digitale kaart uit ons beheersysteem en herzien de lijst uit 2013.

2. We zorgen voor behoud en beheer van de bomen door het opstellen van een bomenbeheerplan. Daarin kijken we naar de toekomst van de bomenlanen en we vervangen bomen tijdig. Ook verzorgen we de bomen door snoei en grondverbetering bij aanleg en herhalen dit gedurende de levensduur van de boom.

3. We werken in het centrumplan Malden een groene inrichting uit. We maken grotere groenstroken voor bomen en groen, zorgen voor een hoogwaardige beplanting en klimaatbestendige bomen met brede kroon in de verharde omgeving, binnen de eisen van een centrumomgeving. We investeren in de ondergrondse groeiruimte door toepassing van speciale grondverbetering, die vocht vasthoudt en voeding biedt aan de bomen en beplantingen.

4. Om de kwaliteit van het groen te verbeteren maken we de knelpunten inzichtelijk. We laten daarvoor tweejaarlijks een inspectie uitvoeren. Op basis daarvan maken we een gefaseerd plan voor verbetering van de groenstroken.

5. We stellen eisen aan de kwaliteit van het openbaar groen, we leggen dit vast in een op te stellen handboek inrichting openbare ruimte. Dat dient als basis voor toekomstige ontwikkelingen.

6. We gebruiken onze integrale projecten vanuit het beheer van de openbare ruimte (IBOR) en onze samenwerking met groengroepen uit de dorpen en wijken om het groen te verbeteren.

5.2 Gezondheid en veiligheid:

1. Bij onderhoud en aanleg van het openbaar groen houden we rekening met de sociale veiligheid. We gebruiken de uitgangspunten van het nog op te stellen beleid hiervoor. In de uit te werken groene uitloproutes van kern naar buitengebied zorgen we voor toegankelijke paden, met mogelijkheden voor verblijf en beweging (bankjes en speelvoorzieningen). In het onderhoud zorgen we voor tijdige snoei van beplantingen. We maken openingen in het groen, voor meer zicht op de paden en overzicht op de omgeving.

2. De brandveiligheid in de openbare ruimte is een project van de veiligheidsregio en wordt uitgewerkt in aandachtspunten voor het privaat en openbaar groen en de bossen. Ecologisch bermbeheer wordt afgestemd op de risico's bij met name de natuurgebieden. In tijden van droogte maaien we de bloemrijke bermen in de buurt van natuurgebied. Daarvoor maken we een kaart met de risico's en acties.

3. Het beperken van wateroverlast is uitgewerkt in het beleidsplan water en riolering. We houden het openbaar groen beschikbaar voor de projecten die daaruit volgen en kunnen door herinrichting ook het groen verbeteren. En we betrekken bewoners bij het aanpassen van hun tuinen, voor meer waterberging.

5.3 Duurzaamheid en klimaatadaptatie

1. We hanteren de normen uit het programma klimaatadaptatie, bij de inrichting van het groen. Bij herinrichting van wijken streven we bijvoorbeeld naar 10 % meer groen in de wijken. Daarvoor zoeken we ruimte in overtollige verhardingen. Dit doen we op basis van onze beheergegevens.

2. We bepalen op basis van hittekaarten waar meer verkoeling nodig is. Als dit door bomen en plantsoen kan worden ingevuld, maken we daarvoor een groenplan of sluiten aan op integrale projecten uit het IBOR. We zorgen voor behoud en versterken van de bomenlanen.

3. We werken aan bodemverbetering in onze plantsoenen en gemeentelijke bossen, door grondverbetering met compost, en aanleg van klimaatbestendige soorten. Daarnaast stimuleren we een langdurige uitgifte en natuur inclusieve werkwijze van onze pachtgronden, waardoor een verbetering van de bodem mogelijk is.

4. In de kernen zoeken we naar groene aders die het water kunnen opvangen en als koele plekken kunnen dienen. In Malden-Oost en Overasselt zien we mogelijkheden voor deze groene aders, van het centrum naar de randen van de kern.

5.4 Vitale en verbonden dorpen

1. Gemeente zorgt voor verbindingen tussen inwoners en betrokken partijen, door het ondersteunen van activiteiten en het bieden van kennis en uitwisseling. Daarvoor organiseren we jaarlijks een landschapsbijeenkomst en ondersteunen we landelijke activiteiten zoals de jaarlijkse natuurwerkdag en vrijwilligersdagen van bijvoorbeeld NL doet. We verzorgen de communicatie over deze activiteiten, via onze website, social media en gemeentenieuws.

5.5 Recreatie

1. Het wandelknooppuntennetwerk is in het eerste kwartaal van 2025 vernieuwd. Naast knooppunten kunnen via dit netwerk ook routes aangeduid met een bepaalde kleur worden gelopen. Het nieuwe netwerk is ook in het gebied rondom Malden uitgerold. Aandachtspunten zijn nog: de doorsteekpaden naar de Maasoever want die zijn er nu beperkt en soms afhankelijk van medewerking van particulieren. Daarnaast zijn er wandelverbindingen tussen Heumens Bos en de Vennen gewenst. Daarnaast zorgen we met de groene aders (5.3.4) voor mogelijkheden om te recreëren en te ontmoeten. De uitwerking van de vispassage in de uiterwaarden van Nederasselt biedt kansen voor wandelverbindingen.

2. De bestaande routes kunnen aantrekkelijker en toegankelijker worden gemaakt door de inrichting van rustplekken en het toevoegen van kunst of informatiepanelen. Dit wordt verder uitgewerkt in het programma Recreatie en Toerisme.

5.6 Natuur en biodiversiteit

1. We hebben de ecologische verbindingszone in het Gelders natuurnetwerk (GNN) uitgewerkt tot een overzicht op kaart van ontbrekende schakels van landschapselementen, zoals bosschages, heggen, poelen, graslandjes en vochtige bossen. We hanteren hiervoor de modellen Das, Kamsalamander en Zandhagedis, door de Provincie als voorwaarde voor de inrichting opgesteld. Deze is uitgewerkt in de Kansenkaart biodiversiteit. We stemmen dit af met de grondeigenaren, indien zich kansen voordoen.

2. Tevens zijn de projecten uit het biodiversiteitsplan (2021) op deze kansenkaart biodiversiteit verwerkt. Sommige elementen zijn eenvoudig aan te leggen, andere zijn afhankelijk van kansen en budgetten.

3. We voeren waar mogelijk ecologisch beheer uit op onze grootschalige beplantingen en grasvelden. We stemmen dit af met de uitvoerende partijen en leiden onze medewerkers op.

5.7 Landbouw

1. We stimuleren natuur inclusieve landbouw door de samenwerking op te zoeken met het Agrarisch Collectief Rivierenland en de streekverenigingen die in ons gebied actief zijn. Zij bekijken samen met agrariërs wat de mogelijkheden op hun percelen zijn. Het maakt onderdeel uit van het project ‘Groene Mantel’.

2. We zetten ook onze eigen pachtpercelen daarvoor in en sluiten daarmee aan bij de al bestaande subsidieregeling van het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer. We starten met de percelen binnen het Gelders natuurnetwerk en onze natuurgronden en streven naar uitbreiding naar alle percelen.

5.8 Cultuurhistorie

1. De landschappelijke kenmerken die cultuurhistorisch zijn, beschermen we door beheer en het vastleggen op kaart. De Maasheggen in de uiterwaarden zijn in 2011 in kaart gebracht en beschermd in het bestemmingsplan. Samen met de gemeente Wijchen is een historisch plan voor bescherming van de heggen en wallen in beide gemeentes opgesteld (2018-2020). We streven naar behoud en herstel van deze heggen en wallen, gezamenlijk met eigenaren.

2. De bakenbomen langs de Maas worden in stand gehouden of vervangen. De provincie Noord-Brabant heeft, samen met de gemeentes langs de Maas, een voorstel ingediend bij het Rijk voor behoud en aanplant van bakenbomen. Het voormalige uitsterfbeleid van de bakenbomen is omgevormd tot het in stand houden van de bakenbomen. Rijkswaterstaat heeft opdracht van het Ministerie om een werkgroep op te richten om een werkwijze af te spreken met regionale partners voor de uitvoering van aanplant, beheer en onderhoud. Daarvoor is een gemeentelijke bijdrage nodig. Het erfgoedplatform Heumen zet zich graag in voor behoud, door in de uitvoering mee te werken aan bescherming van de bomen tegen de bevervraat.

3. Het kroonwerk Coehoorn is de laatste jaren meer zichtbaar gemaakt door uitbreiding van struinpaden en heggenbeheer. Een kans op versterking van de zichtbaarheid is de aanleg van de vispassage door Rijkswaterstaat voor eind 2027. Daarvoor benutten we de kansen en we zorgen voor het behoud van de Maasheggen en de recreatieve paden.

4. De molenbiotopen moet vrij zijn van hoge bomen volgens de richtlijnen van het omgevingsplan. Er is overleg met de molenaars en betrokken partijen en omwonenden om dit uit te voeren. Nabij de molens zaaien we bloemrijke akkers in voor cultuurhistorie en biodiversiteit.

5. We ondersteunen initiatieven voor het zichtbaar maken van cultuurhistorie waar mogelijk. Dat kan zijn door mee te denken in samenwerking of subsidiemogelijkheden en/ of een financiële bijdrage te leveren.

6 Programmalijnen

6.1 Uitgangspunten keuze programmalijnen

Heumen is een gemeente met een sterk landelijk karakter. Agrarisch en natuur, landschap en groen zijn volop aanwezig. Dat willen we graag behouden. De afgelopen jaren hebben onze inspanningen al tot verbetering geleid. In het buitengebied zijn op gemeentelijk en particulier terrein veel landschapselementen aangelegd en in beheer. Dassen komen volop voor in onze gemeente. Voor amfibieën zijn de nodige verbindingen aangelegd. Maar het kan altijd beter. Er zijn in onze gemeente dan ook veel kansen en ver-

betermogelijkheden als het gaat om het landschap en groen voor de komende tien jaar. Die zijn beschreven in de voorgaande hoofdstukken. Tegelijk zijn er altijd en overal beperkingen. Daarom kiest de gemeente Heumen ervoor om de beschikbare capaciteit en middelen gericht in te zetten. Door te kiezen voor een beperkt aantal doelen voorkomen we versnippering. En zo zorgen we ervoor dat we op een aantal locaties en thema's de komende jaren echt een stap kunnen zetten. In dit hoofdstuk beschrijven we aan welke doelen de gemeente Heumen de komende jaren gericht wil werken.

Waar zetten we op in?

In dit programma leggen we de komende vier jaar de focus op de volgende hoofdlijnen:

1. Het versterken van de oost-west verbinding (Heumensoord – Wijchen) in het landschap met als doel om de biodiversiteit te versterken.

2. Het versterken of realiseren van de groene, landschappelijke verbinding tussen de kernen en het buitengebied aan de oostzijde van Malden en in Overasselt met als doel om (ook in warme perioden) in het buitengebied te kunnen verblijven en waterberging te realiseren

3. Het betrekken van inwoners bij het landschap en groen, met als doel ze bewust te maken van het belang van streekeigen groen in de verschillende kernen. Door middel van impuls projecten gaan we dit per kern en in het buitengebied stimuleren.

4. Bestaand groen in de kernen wordt zoveel mogelijk heringericht en onderhouden om biodiversiteit te vergroten. We zorgen voor een duurzame aanleg in projecten en een beheersbaar groen.

Bij de keuze voor deze programmalijnen hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

• Wat zijn de belangrijkste onderdelen waar ons landschap en groen versterking behoeven?

• Waar kunnen wij als gemeente met onze inspanningen de grootste bijdrage leveren? Zowel direct door eigen projecten op te starten, als in tweede instantie indirect door aan te haken bij ontwikkelingen.

• We sluiten zoveel mogelijk aan op integrale projecten, om het uitvoerbaar en betaalbaar te houden. Het aanleggen of vervangen van groen heeft bijna altijd invloed op wegen, waterberging en riolering.

• Welke van deze inspanningen hebben (in)direct de grootste invloed op andere ontwikkelingen?

• Waar kunnen wij aansluiten bij of gebruik maken van lokaal enthousiasme, initiatieven en middelen die al beschikbaar zijn?

6.2 Uitwerking in vier programmalijnen

6.2.1 Programmalijn 1: Versterken ecologische oost-west verbinding

Wanneer het leefgebied van soorten te klein wordt komt de biodiversiteit in gevaar. De genenpakketten lijken te veel op elkaar en het wordt moeilijker om voor gezond nageslacht te zorgen. De soort heeft een kleiner vermogen om zich aan te passen aan veranderingen in de omgeving. De kans wordt groter dat de soort uitsterft. Het is daarom belangrijk dat dieren van dezelfde soort elkaar kunnen ontmoeten om te paren en genen uit te wisselen. In het jargon wordt dit ook wel het vergroten van leefgebieden genoemd. Zonder biodiversiteit verzwakt het totale ecosysteem en daarmee onze leefwereld. Daarom is biodiversiteit voor onze gemeente een hoofddoel.

De gemeente Heumen kent twee gebieden die voor veel diersoorten van belang zijn: Heumensoord in het oosten en de Overasseltse en Hatertse en vennen in het westen. Landbouwbedrijven, wegen met verkeer en het Maas – Waalkanaal zitten de uitwisseling van dieren in de weg. En daar moet iets aan gedaan worden. Sterkere populaties betekenen immers meer dieren in onze gemeente. Onze gemeente vormt bovendien een ecologische verbindingszone van bovenregionaal belang tussen gemeenten ten westen en ten oosten van Heumen. Daarmee heeft het versterken van deze verbinding voordelen voor de hele regio. De Provincie heeft daarvoor in het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelzone aangegeven dat we voor das, kamsalamander en zandhagedis de leefgebieden kunnen verbeteren. Dat komt ook ten goede aan het leefgebied voor vele andere soorten.

We hebben daarom de afgelopen periode de ontbrekende schakels geïnventariseerd. Dit is verwerkt op de Kansenkaart biodiversiteit. Door het slim benutten van lokale initiatieven, het inzetten van eigen middelen en regionale subsidies kunnen we de oost-westverbinding verder versterken.

6.2.2 Programmalijn 2: Versterken of realiseren groene verbindingen van de kernen naar het buitengebied.

De meeste mensen in onze gemeente wonen in één van de kernen. Voor een fijne leefomgeving, maar ook voor hun gezondheid is het belangrijk dat zij vanuit de kernen relatief gemakkelijk het groene buitengebied kunnen bereiken. Door deze verbindingen zelf ook groen te maken en te houden dragen we bij aan een gezond en klimaatbestendig leefklimaat in de kernen zelf. Zo hebben veel inwoners baat bij deze maatregelen. Veel groen in de directe omgeving zorgt voor lagere temperaturen in warme en droge zomers. Dat voorkomt onnodige hittestress. Meer groen zorgt dat regenwater sneller in de bodem wordt opgenomen. Dit voorkomt water op straat bij hevige regenval. We concentreren ons in de komende jaren op de groene verbindingen in Overasselt en Malden-Oost. Belangrijke redenen voor deze keuze zijn de noodzaak voor waterinfiltratie, de aanwezigheid van actieve vrijwilligers, de beschikbaarheid van voldoende ruimte (ook groen heeft ruimte nodig). Ook zijn er in deze kernen al groene verbindingen naar het buitengebied beschikbaar. Een andere reden is dat het groen hier een moderniseringsslag nodig heeft. Het beheer is op orde, maar er is de afgelopen jaren weinig groen vernieuwd. We knappen het groen op met klimaatbestendige beplantingen en beheren dit ecologisch samen met de aannemer Dar. We kunnen ook de recreatieve mogelijkheden verbeteren, door paden op te knappen en enkele bankjes toe te voegen.

6.2.3 Programmalijn 3: Betrekken inwoners bij landschap en groen, bewust van belang streekeigen groen.

Een robuust, biodivers en klimaatbestendig groen is niet alleen een zaak van de overheid. Alle tuinen in onze gemeente kunnen bijdragen aan een groene leefomgeving. Wanneer het ons in de kernen lukt om een groot deel van onze buren en straatbewoners te overtuigen om minder tuin te verharden is onze gemeente direct een stuk klimaat robuuster. Door klimaatbestendige soorten te planten wordt onze gemeente beter bestand tegen warme zomers en natte winters. Deze beplanting kan beter tegen temperatuurverschillen en blijft daardoor groeien. Door inheemse soorten te kiezen die bijdragen aan de biodiversiteit ondersteunen we de insecten die zo hard nodig zijn voor een gezond ecosysteem. En door alternatieven aan te reiken voor bestrijdings- en schoonmaakmiddelen creëren we een gezondere leefomgeving.

6.2.4 Programmalijn 4: Versterken groenstructuur in de kernen en deze biodivers, klimaatbewust en beheersbaar inrichten.

In onze gemeente lopen er altijd projecten waarin ontwikkelaars of de gemeente zelf bepaalde gebieden (opnieuw) inrichten. Soms heeft dat te maken met ontwikkeling van landbouwgebieden of bijvoorbeeld het omvormen van kantoorcomplexen voor woningbouw. Dan weer met het aanpassen van nutsvoorzieningen of riolering. We gebruiken die ontwikkelingen als kans om het groen te verbeteren. We zien dat op een flink aantal plaatsen het bestaande groen “verouderd” is. Struiken zijn overwoekerd door sterker groeiende soorten, of het vak is niet meer gesloten door uitval of beschadiging.

Het hoofddoel 4 vormt dan ook in de eerste plaats een beleidsmatige “kapstok” om bij projecten tegelijk ook de kwaliteit de groenvoorziening ter plaatse te verbeteren. Op veel plaatsen is een moderniseringsslag aan de orde. Het beheer is op orde, maar er is de afgelopen jaren weinig groen vernieuwd. Het groen kan meer streekeigen worden. Ook kan het biodiverser en klimaat robuuster. Op deze manier kunnen van we ieder jaar op allerlei plekken het groen in onze gemeente laten versterken door mee te liften met projecten van andere vakdisciplines en externe partijen. Daarmee willen we jaarlijks 10 % groen vernieuwen.

7 Beleidsregels

Met beleidsregels concretiseren we onze doelen uit de Omgevingsvisie en zijn ze leidend voor de gemeente. In de Omgevingsvisie staat dat we inzetten op vergroening van het dorp en landelijk gebied. Landelijk zijn er adviezen voor de vaststelling van normen voor groen en landschap. We nemen dit als uitgangspunt en verfijnen deze voor onze gemeente. Zodra we deze beleidsregels vervolgens omzetten in een planregel (omgevingsplan), dan worden de normen ook verplicht voor inwoners en ontwikkelaars.

7.1 Heumense groennorm

Landelijk zijn er diverse groennormen aangegeven. Belangrijk is dat we moeten streven naar veel grote volwassen bomen, variatie en gelaagdheid in het groen, naar groen van hoge kwaliteit en groen met veel meerwaarde voor mens en dier. Ook moeten we de juiste condities scheppen waarin bestaande bomen goed kunnen groeien en volwassen kunnen worden, om te voorkomen dat bomen na dertig jaar worden 'afgeschreven'.

Voor onze gemeente stellen we voor met de volgende normen te werken:

1. Een kroonbedekking van 20%. Dat is haalbaar en nog altijd bovengemiddeld ambitieus: Europa heeft in de Green Deal opgenomen dat er in Europese steden een boomkroonbedekking van 10% moet zijn.

2. Een verhouding van 20% bomen, 15% struiken, heesters en overige middelhoge vegetatie en 20% gras in de kernen (dat leidt er dus ook toe dat 55% van een stad of dorp bestaat uit groen).

3. Bij de plantkeuze zoveel mogelijk gebruik van gebiedseigen soorten.

We hebben op dit moment nog geen uitgangssituatie gemeten, we maken een inschatting op basis van onze beheergegevens in ons beheersysteem. We kunnen op basis van deze gegevens een monitoring uitvoeren.

7.2 Groenblauwe dooradering van het landelijk gebied 10%

Bij het sluiten van het landelijke Klimaatakkoord op 28 juni 2019 is afgesproken een Aanvalsplan Landschapselementen op te stellen waarmee concreet wordt bijgedragen aan het vastleggen van CO2 en andere belangrijke maatschappelijke doelstellingen zoals biodiversiteitsherstel. Het Aanvalsplan draagt ook nadrukkelijk bij aan het toekomstperspectief voor de landbouw en het landelijk gebied als geheel. Het is opgesteld door een coalitie van partijen verenigd in Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Deze coalitie bestaat uit een brede selectie van maatschappelijke organisaties, provincies, waterschappen en bedrijven. Ook de ministeries van LNV, BZK, en OCW hebben bijgedragen aan het opstellen van het Aanvalsplan. Doel van het Aanvalsplan is 10% groenblauwe dooradering van het landelijk gebied te realiseren. Groenblauwe dooradering levert een structurele bijdrage aan het herstel van het Nederlandse cultuurlandschap. Dat is goed voor biodiversiteit, het klimaatbestendig maken van Nederland en een gezonder en minder belastend voedselsysteem. Daarnaast zijn landschapselementen in staat stikstof te binden, waardoor het niet verder verspreid wordt in de omgeving.

De Provincie heeft dit meetbaar gemaakt, onze gemeente heeft een dooradering van 6,7%. We stellen voor daarbij aan te sluiten, door met de volgende normen te werken:

1. 10% landschappelijke dooradering van landschapselementen

2. Landschappelijke inpassing met streekeigen beplantingen bij initiatieven in het buitengebied.

7.3 Basiskwaliteit natuur

Voor het behoud van een gezonde en leefomgeving en een veerkrachtige natuur is het essentieel om te werken aan een basiskwaliteit natuur. De Rijksoverheid heeft hiervoor een kennisdocument Basiskwaliteit Natuur (BKN) in het landelijk en stedelijk gebied opgesteld. Hierin zijn de condities (abiotiek, inrichting en beheer) in orde en kunnen onze algemene soorten weer floreren. Denk aan soorten als de egel en de huismus. Door aan gezonde condities voor deze soorten te werken, werken we ook aan een gezonde leefomgeving voor onszelf.

Dit project richt zich op het vergroten van kennis en het ontwikkelen van concrete en praktische adviezen die bijdragen aan een Basiskwaliteit Natuur in Nederland. Het project zal verschillende producten opleveren die aanbevelingen en handvatten bevatten voor beleidsmakers, beheerders en andere betrokkenen om aan de slag te gaan met Basiskwaliteit Natuur. Zo zullen er handreikingen worden ontwikkeld die inzicht geeft in de ecologische randvoorwaarden voor BKN in het landelijk en stedelijk gebied. Daarnaast zal er een rapport worden ontwikkeld over maatregelen die genomen kunnen worden en zal in kaart worden gebracht hoe je BKN kunt monitoren. Ook worden er webinars en bijeenkomsten georganiseerd om kennis, ervaringen en voorbeeldprojecten met elkaar te delen. Alle producten zullen landen in de reeds ontwikkelde Toolbox Basiskwaliteit Natuur. De toolbox staat vol met tools, informatie en voorbeelden over hoe je met Basiskwaliteit Natuur aan de slag kunt gaan.

We gaan dit toepassen in ons groenbeheer en als het werkt opnemen als beleidsregel in het Omgevingsplan.

8 Maatregelen

De maatregelen zijn per programmalijn omschreven en opgenomen in Uitvoeringsprogramma landschap en groen 2025-2029. De nummering van de maatregelen komt overeen met de bijlage.

8.1 Programmalijn 1: Versterken ecologische oost-west verbinding

De Kansenkaart biodiversiteit is uitgangspunt voor deze maatregelen.

1. We sluiten aan op de mogelijkheden binnen de regionale projecten de Groene Mantel en de Blauwe Motor binnen de Groene Metropool regio. We nemen actief deel aan de gebiedsanalyse en zetten onze kansenkaart biodiversiteit daarvoor in. De uitwerking vindt de komende vier jaar plaats.

o In het project de Groene Mantel worden op basis van een analyse enkele prioritaire deelgebieden aangegeven voor nadere uitwerking (jan-mei 2025). Doel is versterken van de groenblauwe dooradering, kennisdeling agrarische natuurbeheer en samenwerking met betrokken partijen.

o Het project de Blauwe Motor heeft als doel klimaatadaptatie op de stuwwal en richt zich op het vasthouden van water, waarbij betrokken partijen nader onderzoek doen naar de effecten op verdroging. Het project beslaat het gebied rondom Malden. We zien kansen om daaraan bij te dragen binnen on ze bossen, omdat vochtige bossen van belang zijn voor de zandhagedis. Tevens zetten we in op het aanleggen van landschapselementen in het Lierdal en Malden-Noord voor de das.

2. We herstellen een bestaand bosgebied met 100 stuks bosplantsoen ten noorden van de Elshof, als onderdeel van natuurcompensatie voor de kap van bomen ten behoeve van de verbetering van het spoor van de Maaslijn (bijdrage Prorail 2025-2027).

3. We zetten onze reguliere pachtgronden in voor agrarisch beheer met natuurontwikkeling. Collectief Rivierenland heeft eind 2024 voor onze pachtpercelen een plan gemaakt voor natuurinclusieve landbouw. We bieden de percelen aan volgens de aangepaste prijzen op basis van het subsidiestelsel van het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer van de Provincie. Het Collectief stelt samen met de pachters contracten op voor het beheer en voert de monitoring uit. Dit doen we voor een periode van drie jaar, om aan te sluiten op het agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLB).

4. We zetten de komende vier jaar het project Landschapsimpuls voort, waarbij inwoners in het buitengebied met subsidie landschapselementen kunnen aanbrengen. We zetten in op versterken van de ecologische verbinding en streven naar ca 40 inrichtingsplannen. Daarvoor is cofinanciering van de Provincie beschikbaar. We gaan een subsidieregeling opstellen voor de aanleg van landschapselementen op particulier terrein.

5. We versterken en behouden onze landschapselementen, in samenwerking met eigenaren en betrokken partijen. Het gaat om heggen, boomgaarden, bomen en bosjes.

6. We zetten het projectplan poelen voort, wat in 2023 gestart is met cofinanciering van de Provincie. Het betreft onderhoud van poelen in samenwerking met grondeigenaren en vrijwilligers. Er is een werkgroep opgericht die we daarbij ondersteunen. Er zijn ca 8 deelnemers die een cursus volgen voor onderhoud van poelen en in onze gemeente helpen de poelen te onderhouden. Het bevordert het leefgebied van de kamsalamander, een doelsoort van de EVZ. Subsidie (cofinanciering) vanuit Provincie 2023-2027.

7. We versterken de meest verbindende laanbeplantingen in het buitengebied (Spellingsestraat/ St Walrickweg/ Kasteelsestraat/ Garstkampsestraat) door het beheer van de bomen (aanvullen/ vervangen), en de aanplant van bosschages en bloemrijke bermen.

8.2 Programmalijn 2: Versterken of realiseren groene verbindingen van de kernen naar het buitengebied.

We versterken de biodiversiteit in kern en dorpsrand, samen met betrokken partijen. In de Groenstructuur kernen zijn de verbindingen te zien.

1. Groene ader Overasselt van dorpsplein richting zuidzijde. We combineren dit met de benodigde infiltratie van regenwater en afvoer naar het buitengebied (Molenkuil). We streven naar verbinding met de uiterwaarden. Daarbij zoeken we naar kansen voor een wandelverbinding binnen bijvoorbeeld nieuwe woningbouwprojecten.

2. Groene ader van het centrum naar het zuiden, via de wijk Maldensveld naar het Lierdal. We richten het in voor waterberging, met koelteplekken en inheemse beplanting. De versleten wandelpaden gaan we vernieuwen en we plaatsen waar nodig een bankje. We maken de paden toegankelijk en overzichtelijk.

3. Groene aders via de wijken Kroonwijk/ Molenwijk/ Randwijk naar Heumensoord versterken. We sluiten aan op projecten zoals de inrichting van het Molenpark aan de Schoren en aanleg waterberging in de wijk Randwijk. We versterken de biodiversiteit aan de Molensingel door het vervangen van enkele bomen, aanplant van struiken en aanleg bloemenbermen, die meer bijdragen aan biodiversiteit.

8.3 Programmalijn 3: Betrekken inwoners bij landschap en groen, bewust van belang streekeigen groen.

1. Jaarlijkse landschapsbijeenkomst voor kennisuitwisseling en vrijwilligersdag voor hulp bij projecten. Dit stemmen we af met de deelnemers. We promoten het vrijwillig landschapsbeheer via onze communicatiekanalen. We sluiten aan op landelijke activiteiten, zoals de natuurwerkdag, boomfeestdag en maken gebruik van onze vrijwilligerswebsite (doeninheumen.nl).

2. Educatie programma over klimaat robuust groen, informatie over klimaatbestendig groen in de particuliere tuinen. Gedurende het jaar delen we informatie, volgens een vooraf opgestelde kalender. We benutten onze eigen website, en de website "Regionale Adaptatie Strategie, verander jij mee".

3. Vergroenen, afkoppelen en verminderen verhard oppervlak met minimaal 10%. Project Groendoen in de kernen, koppelen aan projecten voor waterberging of bomenaanplant. Daarbij betrekken we scholen, groene vrijwilligers en inwoners bij groenaanplant en klimaat.

8.4 Programmalijn 4: Versterken groenstructuur in de kernen en deze biodivers, klimaatbewust en beheersbaar inrichten.

1. We sluiten aan bij de meerjarenplanning van de IBOR projecten (IBOR beleidsplan 204-2034). In 2025 is dit in de wijk Randwijk in Malden, aan de Veldsingel en de Horst in de wijk Maldensveld en aan de Hollestraat en het Kerklaantje in Nederasselt.

2. We gaan boomstructuren verbeteren, met name aan de Grootveldschelaan, Zwerfkei, Broekkant en Molensingel. Deze bomen geven veel wortelopdruk aan de verhardingen door een te kleine groeiplaats. We geven ze waar mogelijk ruimte om voldoende uit te groeien en vervangen ze waar mogelijk door bomen met meer waarde voor biodiversiteit. We haken daarvoor aan op IBOR en voeren het uit in het boombeheer.

3. We gaan onze grasvelden en plantsoenen natuurlijker beheren voor meer biodiversiteit. Bij aanplant zorgen we voor bio diverse beplantingen of grasmengsels. We hebben uitgangspunten geformuleerd voor bloemrijke grasvelden, en blijven dit sinds 2023 communiceren en evalueren. We breiden dit biodiverse beheer uit naar onze plantsoenen. Aandachtspunt is de praktische uitvoering en monitoring. In samenwerking met onze aannemer Dar en onze buitendienst werken we dit uit.

9 Programmaorganisatie, middelen en communicatie

We zoeken naar koppelkansen in ruimtelijke ontwikkelingen en initiatieven van inwoners, maar we zorgen ook voor uitvoeringsgerichte plannen vanuit dit programma Landschap en groen. Dit is verwerkt in een overzicht van de activiteiten en kansen voor uitvoering voor de komende vier jaar, opgenomen in het Uitvoeringsprogramma landschap en groen 2025-2029.

9.1 Organisatie

Het college is bestuurlijk opdrachtgever, afdeling Ruimte is ambtelijk opdrachtgever- en nemer, het programmateam bestaat uit de beleidsmedewerker groenbeheer (trekker), in samenwerking met beleidsmedewerkers ruimtelijke ordening, openbare ruimte, klimaat, duurzaamheid en recreatie.

9.2 Financieel kader/ begroting

De financiële consequenties zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma landschap en groen 2025-2029. Dekking voor de uitvoering van projecten komt uit de volgende budgetten:

- Uitvoering landschapsbeleid Kostenplaats 6570001. Kostensoort 4380295 Kosten landschapsontwikkeling.
- Uitvoeringskosten IBOR Thema's Kostenplaats 6210002 Onderhoud wegen. Kostensoort 4380356
- Onderhoud bomen Kostenplaats 6570023 Onderhoud bomen Kostensoort 4380159
- De kosten van areaaluitbreiding van het groen geven we aan in de jaarlijkse kadernota.

Bijdragen/ subsidies

Prorail heeft met de vernieuwing van de Maaslijn (electrificatie spoorlijn Nijmegen-Roermond) een natuurcompensatie op basis van de bestemming natuur gedaan. De herplant is in het plan 'Opwaardering

Maaslijn, Compensatieplan bomenkap gemeente Heumen' beschreven (djuma zaaknr 244656) en betreft het planten van 125 bomen:

- 100 kleine bomen met wildbescherming ter hoogte van de Grootstalseweg ten noorden van Malden. Vergoeding van de totale kosten € 5.656,- (excl. BTW);

- 25 compensatiebomen voor de kern Malden. Vergoeding totaal € 37.500,- (excl. BTW)

Door de provincie zijn twee subsidies verstrekt voor landschap en biodiversiteit:

1. Voor het projectplan poelen Heumen van € 28.645 voor 2023-2027. Voor de jaren 2025 en 2026 is hier jaarlijks nog € 7161,25 cofinanciering beschikbaar.

2. Voor het projectplan Landschap en biodiversiteit Heumen € 128.330 voor de periode 2025 2029. Voor Heumen bedragen de kosten voor cofinanciering € 32.082 per jaar (2025-2029).

9.3 Verantwoordingscyclus

Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks geëvalueerd en afgestemd op ontwikkelingen die spelen in onze gemeente en de regio. Het bijgestelde jaarprogramma wordt in het begin van het jaar voorgelegd aan het college en ter kennisname aan de Raad.

9.4 Communicatie

In de programmalijnen is de communicatie verwerkt. We promoten het vrijwillig landschapsbeheer via onze communicatiekanalen. We sluiten aan op landelijke activiteiten, zoals de natuurwerkdag, boomfeestdag, vrijwilligersdagen NLdoet. En we maken gebruik van onze vrijwilligerswebsite www.doeninheumen.nl en de website www.veranderjijmee.nl voor inspirerende voorbeelden over klimaatadaptatie uit de hele regio.

9.5 Participatie

We hechten veel waarde aan de betrokkenheid van inwoners. Bij het opstellen van de Omgevingsvisie is er inbreng gevraagd van betrokken inwoners. Voor dit voorliggende programma is in november 2024 een landschapsbijeenkomst gehouden, waar ruim 25 betrokken partijen en inwoners samen met ons nadachten over de mogelijkheden om bij te dragen aan het landschap en groen. In de uitwerking van dit programma betrekken we deze partijen en inwoners, dit is beschreven bij programmalijn 3.

Op onze website www.heumen.nl/landschapsconferentie vindt u een overzicht van de organisaties, een verslag en foto's van de avond.

Bijlage II Overzicht Documentenbijlagen

Overzicht beleidsuitgangspunten	/join/id/regdata/gm0252/2026/8d193c3cd6464bc1a280bbb87780b506/nld@2026-10-23;11102421
Kansenkaart biodiversiteit	/join/id/regdata/gm0252/2026/dfda58ac27f64eb2b1163a545da5b5f7/nld@2026-10-23;11102421
Groenstructuur kernen	/join/id/regdata/gm0252/2026/b04b58af495243d2bbce352fa2eec7a5/nld@2026-10-23;11102421
Uitvoeringsprogramma landschap en groen 2025-2029	/join/id/regdata/gm0252/2026/9ac90741dfc240ac8f3b5143a3d9d5a8/nld@2026-10-23;11102421